

І.В. Сингаївська,
кандидат психологічних наук, доцент,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Робота соціальних працівників безпосередньо пов'язана з спілкуванням із людьми, яким надаються різнопланові соціальні послуги. Тому психологічна компетентність соціального працівника є чи не найважливішою для успішного виконання ним професійних завдань, і при підготовці соціальних працівників у закладах вищої освіти варто приділяти велику увагу формуванню їх психологічної компетентності. Важливими засобами удосконалення особистості та діяльності майбутніх соціальних працівників, поліпшення якості їх спілкування з клієнтами, розвитку їх психологічної компетентності є інтерактивні методи навчання.

Аналіз напрацювань вчених та практиків, які досліджували компетентність, різні аспекти здійснення освітньої діяльності на основі компетентнісного підходу (О. Бермус, Н. Бібік, В. Болотов, О. Волкова, Т. Гериш, Є. Зеєр, І. Зимня, О. Олейникова, П. Самойленко, В. Сериков, Л. Тархан, А. Хуторський та ін.), підтверджує важливість компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформованість у сфері психології, а вміння грамотно з психологічної точки зору вирішувати проблеми, що виникають у діяльності, у взаємодії з людьми. Тому для реалізації навчання майбутніх соціальних працівників з розвитку їх психологічної компетентності варто використовувати найсучасніші методи, які не лише озброюють знаннями, а й сприяють формуванню умінь та навичок, розвитку особистісних якостей.

Психологічна компетентність може бути охарактеризована через ефективність, конструктивність діяльності на основі психологічної грамотності. Головна відмінність психологічної грамотності і компетентності полягає в тому, що грамотна людина знає, розуміє (наприклад, як себе поводити, як спілкуватися в тій чи іншій ситуації), а компетентна – реально й ефективно може використовувати знання при вирішенні проблем. Завдання розвитку психологічної компетентності – не лише передати більше знань про людину, а навчити включати ці знання в практику діяльності соціального працівника [1].

Вдосконалити психологічну компетентність та сприяти зростанню особистості майбутніх соціальних працівників допомагає психологічне навчання з використанням інтерактивних методів. До таких методів відносяться: тренінг, ділова та рольова гра, робота в малих групах, мозковий штурм, дискусія, інтерактивна лекція, кейс-метод, акваріум, технологія open space (відкритий простір) тощо [2].

Інтерактивні методи базуються на принципах: взаємодії, активності учасників, опори на груповий досвід, зворотного зв'язку. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільного знання, можливістю взаємної оцінки та контролю.

Викладач разом з новими знаннями веде майбутніх соціальних працівників до самостійного пошуку. Активність викладача поступається місцем активності студентів, завданням викладача є створення умов для їх ініціативи. Викладач виконує функцію помічника в роботі, одного з джерел інформації.

Тренінг – це таке навчання, в процесі якого головна увага приділяється практичному відпрацюванню матеріалу, коли в процесі моделювання спеціально заданих ситуацій учасники мають можливість розвинути та закріпити необхідні знання й навички, змінити своє ставлення до власного досвіду та підходів. Тренінг особистісного зростання дає змогу діагностувати стан психологічної компетентності особистості, виявити її психологічні проблеми, особистісні якості, особливості взаємодії з людьми. Приймаючи участь у тренінгу, студенти пізнають особливості сприймання іншими людьми їх особистісних якостей, поведінки та комунікативних умінь. Відбувається вирішення психологічних проблем учасників, виправлення недоліків, накреслюються шляхи їх особистісного зростання.

Ефективною є робота в малих групах – наприклад, групова робота з проектування впровадження чогось у діяльність з точки зору різних її учасників. Кожна група описує проект і аналізує ситуацію.

Метод мозкового штурму – це оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, при якому учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, навіть найфантастичніших. Потім серед усіх ідей обирають найбільш вдалі, які можна використати на практиці.

Дискусія – виявлення наявних різноманітних точок зору учасників на питання чи проблему та при необхідності – всебічний аналіз кожної з них. Дискусії дають імпульс проблемному навчанню. Учасники навчального процесу не лише пасивно отримують знання, а «видобувають» їх, розв'язуючи пізнавальні задачі. В процесі дискусії формуються специфічні вміння та навички: вміння формулювати думки, аргументувати їх, навички критичного мислення.

Інтерактивна лекція являє собою виступ викладача перед великою аудиторією протягом 1-4 годин із застосуванням таких активних форм навчання: фасилітація, керована дискусія чи бесіда, модерація, демонстрація слайдів чи навчальних фільмів, мозковий штурм, мотивуюча промова.

Кейс-метод – це техніка навчання, що використовує опис реальних ситуацій. Учасники повинні проаналізувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення та обрати найкращі з них. Для цього використовуються як ситуації, що базуються на реальному фактичному матеріалі, так і придумані кейси. Переваги цього методу в тому, що учасники

навчання легко співвідносять отриманий теоретичний багаж знань з реальною практичною ситуацією.

Акваріум – це рольова гра, в якій беруть участь 2-3 особи, а інші виступають у ролі спостерігачів, що дозволяє одним «проживати» ситуацію, а іншим – аналізувати її збоку та «співпереживати». Цей метод дуже ефективний тоді, коли необхідно продемонструвати навичку, вміння, емоцію, стан при дефіциті часу. Більшість учасників виступають у ролі експертів та аналітиків.

Таким чином, інтерактивні методи є найефективнішими методами розвитку психологічної компетентності майбутніх соціальних працівників. Саме ці методи стимулюють їх ініціативність під час навчального процесу, а педагог-психолог займає при цьому позицію партнера-помічника. Хід та результат навчання набуває особистісної значущості для всіх учасників процесу та дозволяє розвинути у них здатність самостійного вирішення психологічних та комунікативних проблем.

Використані джерела

1. Бондарчук, О. І. (2012). Психологічна компетентність фахівця: зміст та основні підходи. Максименко, С.Д., Євдокимова Н.О. (Ред.). Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць, 8, 30-36.
  2. Сингаївська І. В. (2009). Особливості використання інтерактивних методів у процесі вдосконалення психологічної компетентності керівників освітніх організацій. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць. Ун-т менедж. освіти АПН України, Асоціац. безперерв. освіти дорослих. Вип.13. Голов. ред. В.В.Олійник. К. : Геопринт. Ч.2. 304–308.
-